

zato ugotovitev, da so v tej regiji še vedno izraziti agrarni in neagrarni predeli ter demografsko ogrožena in neogrožena področja, katerih razvoj je v veliki meri pogojen z urbanizacijo v Voglajnsko-sotelski regiji.

Anton Gosar

Socialnogeografski aspekti socialnega razlikovanja med slovenskimi pokrajinami, Geographica Slovenica 3, IGU, Ljubljana 1974, str. 182.

Tretji zvezek Geographice Slovenice, občasno izhajajoče geografske publikacije Inštituta za geografijo Univerze v Ljubljani (IGU), prinaša referate s simpozija, posvečenega 10-letnici delovanja omenjene osrednje slovenske geografske institucije. Publikacijo je uredil Mirko Pak.

Naslov zvezka že sam po sebi nazorno govori o naravnosti geografskih raziskav, opravljenih pod okriljem IGU. Bolj kot prikaz 10-letnega raziskovalnega dela sodelavcev IGU ima publikacija namen poudariti širino in usmeritev raziskovalnega dela, ki ga IGU zasleduje. Kakorkoli že ocenjujemo opravljeno delo, ne moremo mimo pozitivne ocene namenov oziroma doseženih rezultatov: število sodelavcev priča o vlogi Inštituta, ki si je v časovno kratkem razdobju pridobil širok krog sodelavcev. Ravno tako pomembna je družbena angažiranost opravljenih raziskav.

Objavljena dela kljub jubileju IGU ne predstavljajo najkvalitetnejših raziskav posameznih raziskovalcev — sodelavcev IGU, pač pa nudijo vpogled v njihovo trenutno raziskovalno dejavnost. Zaradi velikega števila prispevkov je nemogoče, da bi jih podrobneje predstavili.

Direktor Inštituta za geografijo Univerze, Vladimir Klemenčič, je v uvodnem referatu orisal 10-letno delovanje Inštituta, njegove akcije in program dela v prihodnosti.

Vpliv socialnih dejavnikov na izrabo zemljišča je predmet prispevka J. Medveda. Izhodišče njegovih razmišljanj je spoznanje, da vrednost naravnih razmer za kmetijsko izrabo tal določa splošna stopnja družbenoekonomskega in tehničnega razvoja ter potrebe po prehrani ali določenih pridelkih v posamezni državi ali širši gospodarski skupnosti. V. Bračič je na primeru zemljiškoposestne strukture opozoril na pomembnost pojavov v preteklosti za razumevanje sedanjega stanja. Nekaj najvažnejših spoznanj iz širše raziskave prostorskih problemov vinogradništva v Sloveniji je podanih v članku B. Belca. Avtor je med drugim opredelil po različnih kriterijih vinogradniške površine v procesu opuščanja obdelave. B. Kert je skušal predstaviti nekatere fiziognomske in družbene elemente in procese v Pesniški dolini z vidika izvedenih hidromelioracijskih del.

Izredno aktualna problematika tedenskih ekonomskih migracij preko meje v obmejni Podravski regiji je predmet obravnave prispevka M. Žgonika. Na terenu zbrano gradivo je omogočilo avtorju, da je ugotovil pravo vlogo in obseg tedenskega zaposlovanja preko meje ter prišel do celovite podobe o kritičnem socialnoekonomskem položaju tega obmejnega predela. Nekatere elemente in faktorje v razvoju prebivalstva in agrarnega gospodarstva gospodarsko manj razvitih predelov je prikazal B. Ingolič. Oprl se je na tri vzorčne raziskave: območja Komensko-Divaškega Krasa, severovzhodnega dela Krške kotline in terciarnega gričevja na severnem obrobju Ljubljanske kotline. M. Klemenčič je predstavil spremembe socialnoekonomske strukture gospodinjstev na Vzhodnem Gorenjskem ter vpliv teh sprememb na kmetijsko izrabo zemlje. Glavni rezultat prispevka je tipologija kmečkih in polkmečkih gospodinjstev na kmečkih gospodarstvih. Zanimiva dejstva o nekaterih obeležjih in številu slovenskih izseljencev v Veliki Britaniji je predstavil M. Vojvoda. I. Vrišer je obravnaval v vsakem obdobju aktualno temo socialnega razlikovanja med mestom in podeželjem, pri čemer se je naslonil predvsem na ekonomske pokazatelje. Prispevek M. Paka prinaša spoznanja o raziskavah socialnih obeležij slovenskih mest, posebej četrti z najšibkejšo socialnoekonomsko strukturo. Primerjalna analiza splošne in turistične razvitosti, ki jo je napravil M. Jeršič, je pokazala, da tudi turistična

dejavnost do sedaj ni prispevala bistveneje k izenačitvi ekonomskega položaja posameznih občin.

Na podlagi analize socialnih in ekonomskih obeležij sezonskih delavcev je pokazal L. Olas na neugodne posledice sezonskega zaposlovanja v Prekmurju. I. Furlan je poskušal analizirati vzroke odhajanja slovenskih izobražencev na delo v tujino in sicer na podlagi posebne ankete med izseljenimi diplomiranci visokih šol. Krajše poročilo o velikih poplavalih v Prekmurju poleti 1972 je prispeval I. Klemenčič. Rezultate proučevanj o slovenskem izseljenskem življu je prinesel članek M. Ravbarja.

Že iz tega kratkega pregleda je razvidna pestrost obravnavanih problemov, prav tako se prispevki razlikujejo po kvaliteti, kot tudi glede na metodološke pristope. Morebitnemu očitku, da se problematika posameznih referatov že približuje meji domene geografske znanosti, moremo z vso pravico postaviti nasproti željo po sodelovanju strokovnjakov sorodnih strok, ki segajo s svojimi proučevanji preko meja svoje stroke na geografsko področje. To je želja, izražena ob tej priliki in ne (samo) za to priliko; plotovi vseslovenskega geografskega izolacionizma so še zelo močni. V posebno priznanje Geographici Slovenici 3 pa moramo šteti njeno dvojezičnost (prispevki so skoraj v celoti prevedeni v angleščino), objavo diskusijskih prispevkov ter uspelo likovno opremo ovitka.

Marijan Klemenčič

Saša Sedlar: Vpliv urbanizacije na podobo in strukturo podeželskih in mestnih naselij v Sloveniji. Izdal Zavod SRS za regionalno prostorsko planiranje in Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo. Ljubljana, 1974. Str. 107 + LIII.

Publikacija z gornjim naslovom je skrajšan in predelan tekst, nekak povzetek doktorske disertacije, nedavno in prerano umrlega profesorja urbanizma na ljubljanski univerzi, dr. Saše Sedlarja. Avtor ni bil geograf, kakor bi prav lahko sklepali po naslovu publikacije, pa tudi same disertacije (vpliv urbanizacije na fizično strukturo agrarno-urbanih naselij v Sloveniji). Vsi, ki smo ga poznali, pa vemo, da nam je bil geografom dejansko močno blizu po svojem širokem pogledu na pojave v geografskem prostoru, po pogledu, ki je daleč presegal tradicionalno orientacijo arhitektov, iz katerih vrst je izhajal. Kakor ga je njegov čut tudi za družbene in gospodarske aspekte po človeku ustvarjenih prvin tega geografskega okolja navedel k obravnavi te teme, tako je iz istih razlogov močno pripomogel, da se je marsikateri geograf vključil in uveljavil v interdisciplinarnem prostorskem planiranju, katerega vnet zagovornik je bil prav on. Dela na temi, o kateri poročam, se je lotil že v zrelih letih, po dolgem udejstvovanju v praksi prostorskega planiranja in urbanizma in pozneje kot univerzitetni učitelj. Prav te izkušnje so ga nemara navedle, da se je lotil obravnave naselij, ki jih imenuje »agrarno-urbana« ali »podeželsko-mestna«; to je plasti naselij, ki se, tako po socioekonomskem, kot po fizično-oblikovnem značaju, čedalje bolj vrvajo med oba ekstrema v dejanski stvarnosti ruralno-urbanega kontinuuma, med »mesto« in »vas« po klasični opredelitvi. Profesor Sedlar je vzel za iztočnico svoje obravnave ta drugi vidik. Ves prvi del publikacije, ki govori o pojavu urbanizacija v svetu ter v naši širši in ožji domovini pa priča, da se je dobro zavedal neločljivosti obeh vidikov. Ob fiziognomskem je kasneje v tekstu vseskozi pričujoč tudi družbeno gospodarski aspekt obravnave tudi, ko gre za podrobno oznako posameznih naselij.

Svojo obravnavo te vmesne plasti naselij začel avtor z vprašanjem o značilnosti vasi in mest in ga takoj nato poveže s procesom prostorske preobrazbe, tj. s stavbami in fizičnimi objekti ter njihovo razporeditvijo. Analizira vpliv novih prometnic in prometnih sredstev, novih proizvodnih dejavnosti, pa tudi vlogo, ki jo imajo v preobrazbi centralne storitvene dejavnosti, turizem in rekreacija. Upošteva tudi bližino večjih urbanih zaposlitvenih središč ter ta vpliv ilustrira s posameznimi primeri, doma in v svetu.